

ТЕРНОПЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

СИДОР ІРИНА ПЕТРІВНА

УДК 379.8.092:371.322(410)

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ
У ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ**

13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Тернопіль – 2010

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
ПОЛЩУК Віра Аркадіївна,
Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка,
завідувач кафедри соціальної роботи.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
КОЗУБОВСЬКА Ірина Василівна,
Ужгородський національний університет,
завідувач кафедри соціальної роботи;

кандидат педагогічних наук, доцент
СЛЮСАРЕНКО Ніна Віталіївна,
Херсонський державний університет,
доцент кафедри педагогіки та психології.

Захист відбудеться 26 березня 2010 р. о 10.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.053.01 у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М.Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М.Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

Автореферат розіслано 26 лютого 2010 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Чайка В.М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність та доцільність дослідження. Входження України до європейського освітнього простору передбачає розв'язання нових завдань, що пов'язані з реформуванням освіти. Реалізація ідей Болонського процесу сприяє поглибленню міжнародних обмінів у професійній, навчальній, спортивній сферах, зближенню інтересів, поглибленню інтеграційних процесів у сфері дозвілля. Студенти різних країн використовують однакові засоби масової комунікації, єдину мережу Інтернет, займаються спільною громадською та суспільною діяльністю, сприяючи тим самим створенню єдиного комунікативного простору. У сучасних умовах глобалізації, розвитку масової культури дозвілля стає сферою взаємопроникнення націй та культур.

Важливість дозвіллевої діяльності для пізнавального, психологічного і фізичного розвитку, формування світогляду та культури молодих людей, відновлення фізичних, емоційних та інтелектуальних сил визнається будь-яким суспільством.

Студенти у процесі дозвіллевої діяльності опиняються в умовах свободи вибору видів діяльності за інтересами, метою, змістом, стилем і способами самовираження. Залучення майбутніх педагогів до дозвіллевої діяльності сприяє активній соціалізації, саморозвитку та професійному становленню. У цьому процесі активізується розвиток професійних, когнітивних, емоційно-вольових та організаційних якостей майбутнього фахівця; здійснюється формування індивідуально-творчого потенціалу студентів; відбувається педагогічна підтримка соціальної активності в професійно орієнтованих видах дозвіллевої діяльності.

На важливому соціальному та педагогічному змісті дозвіллевої діяльності наголошують зарубіжні науковці Д. Нейулінгер, К. Роджек, А. Вілл, К. Робертс, С. Фріф, С. Майлз, Дж. Кларк, К. Крітчер, Л. Гендрі, Ф. Коффілд. Проблема студентського дозвілля є предметом дослідження учених Д. Хебейд, Х. Опашовські (Німеччина), Дж. Келлі, М. Брейк (США), З. Фердж (Угорщина), Дж. Салліс (Норвегія), які переконані, що необхідно в сучасних умовах переосмислити значення впливу дозвіллевої діяльності на становлення особистості.

Праці українських дослідників (Л. Аза, В. Воловик, А. Воловик, І. Зязюн, І. Бех, І. Зверева, В. Піча, В. Кірсанов, В. Перебенесюк, І. Бебешкіна, І. Петрова, М. Поплавський, Н. Цимбалюк, Л. Гордієнко, А. Капська та ін.) присвячені вивченню психолого-педагогічних та соціально-педагогічних аспектів, функцій та принципів дозвілля, дослідженню основних засад його організації. Проблеми формування культури дозвіллевої діяльності студентів у вищих навчальних закладах України вивчають науковці С. Пішун, О. Семашко, В. Степура, А. Стоян, С. Цюлюпа, В. Астахова, В. Кірсанов, Л. Сохань, В. Суїменко, Н. Черниш, О. Якуба, А. Ярова, І. Соколова, В. Тюска та інші.

Для нашого дослідження важливе значення мають теорії дозвіллевої діяльності, розроблені російськими дослідниками М. Аріарським, Т. Кисельовою, Ю. Красільниковим, А. Акімовою,

А. Жарковим, В. Чижиковим, Ю. Стрельцовим, В. Суртаєвим та іншими. Багато робіт присвячено вивченню зарубіжного досвіду організації дозвілля (Ю. Кротова – соціально-педагогічний аспект дозвілля в США та Великій Британії; Є. Доронкіна – теорії та концепції дозвілля як рекреаційної діяльності в США; В. Петрищев – вплив соціального середовища Великої Британії на молодіжне дозвілля) та інші.

У сучасних умовах особливого значення набуває вивчення дозвіллевої діяльності студентів у зарубіжних країнах, зокрема у Великій Британії, де нагромаджено позитивний досвід та діють ефективні програми організації дозвіллевої діяльності студентів. Аналіз наукових джерел та практичного досвіду організації дозвіллевої діяльності студентів за кордоном та в Україні засвідчили наявність таких основних суперечностей:

- між потенційними можливостями і реальним станом організації дозвіллевої діяльності студентів як вагомого чинника їх особистісно-професійного становлення;
- між розширенням можливостей видів і форм дозвіллевої діяльності, зумовленими розвитком глобалізаційних та інформаційних процесів, і традиційним трактуванням дозвілля як розважальної діяльності.

Ураховуючи актуальність цієї проблеми було визначено тему дисертаційного дослідження: **“Організаційно-педагогічні умови дозвіллевої діяльності студентів у педагогічних коледжах Великої Британії”**.

Зв'язок дослідження з науковими програмами планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, зокрема розробкою теми “Теоретико-методологічні засади соціально-педагогічної діяльності і соціально-педагогічної освіти” (РК № 0104U002386).

Тема дослідження затверджена вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 7 від 19 березня 2007 року) та узгоджена в Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки та психології АПН України (протокол № 3 від 25 березня 2008 року).

Мета дослідження – на основі аналізу досвіду організації дозвіллевої діяльності студентів педагогічних коледжів Великої Британії виокремити організаційно-педагогічні умови та технології дозвіллевої діяльності, окреслити шляхи реалізації прогресивних ідей британського досвіду у вищих навчальних закладах України.

Відповідно до мети дослідження визначено основні його **завдання** :

1. Виявити основні теоретико-методичні засади організації дозвіллевої діяльності студентів, виокремити основні етапи становлення дозвіллевої сфери у Великій Британії.
2. Охарактеризувати напрями і технології дозвіллевої діяльності студентів педагогічних

коледжів Великої Британії.

3. З'ясувати особливості професійної діяльності та підготовки менеджерів дозвілля у вищих навчальних закладах Великої Британії.

4. Виокремити й охарактеризувати організаційно-педагогічні умови дозвіллевої діяльності студентів педагогічних коледжів Великої Британії.

5. Вивчити можливості реалізації прогресивних ідей організації дозвіллевої діяльності студентів педагогічних коледжів Великої Британії у вищих навчальних закладах України.

Об'єкт дослідження: організація дозвіллевої діяльності студентської молоді.

Предмет дослідження організаційно-педагогічні умови і технології дозвіллевої діяльності студентів педагогічних коледжів Великої Британії.

Хронологічні рамки дослідження охоплюють ХХ ст. – поч. ХХІ ст. Початок збігається із законодавчим забезпеченням дозвіллевої сфери молоді у Великій Британії (створення Комітету молодіжних організацій – 1916 р. та прийняття закону про освіту – Акт Фішера (1918 р.). Верхня межа – теперішній час – глобалізаційна стратегія пошуку партнерських відносин у сфері дозвілля.

У процесі дослідження використовувались такі **методи**:

– метод порівняльно-історичного аналізу, який дав змогу виявити тенденції становлення та розвитку дозвілля;

– інтерпретаторсько-аналітичний метод, з допомогою якого було здійснено синтез, аналіз, систематизацію та узагальнення отриманих даних;

– емпіричні методи (анкетування, бесіда, педагогічне спостереження, дискусії) для визначення рівня активності студентів у дозвіллевій діяльності;

– метод теоретичного узагальнення для формулювання узагальнених висновків та обґрунтування практичних рекомендацій щодо упровадження прогресивних ідей британського досвіду організації дозвіллевої діяльності студентів педагогічних коледжів у вищих навчальних закладах України.

Теоретичною основою дослідження є положення, які ґрунтуються на теоріях дозвілля як психологічного стану людини (Дж. Неулінгер, Л. Буєва, В. Патрушев), як частини вільного часу (С. Паркер, Дж. Годбей, Г. Орлов), як діяльності (Дж. Келлі, Дж. Неш), як фактору всебічного розвитку особистості (Н. Андерсен, М. Картер, М. Вебер, Є. Дюркгейм, К. Маркс); концепціях свободи діяльності (Ж. Дюмазед'є, М. Каплан, Дж. Шиверс), гуманістичного підходу (Дж. Келлі, Д. Волпічеллі, Р. Паркер, Р. Стеббінс, К. Робертс), педагогічного потенціалу дозвілля (С. Шмаков, Б. Трегубов, І. Бестужев-Лада, Г. Євтеєва, В. Суртаєв, Ю. Стрельцов та ін.) та праць вітчизняних дослідників з проблеми організації дозвіллевої діяльності молоді (А. Воловик, В. Воловик, В. Бойчелюк, В. Кірсанов, І. Петрова, Н. Цимбалюк, С. Пішун, О. Семашко, В. Піча, І. Бебешкіна, В. Перебесенюк та інші).

Джерельну базу дослідження становлять нормативно-правові документи уряду Великої Британії, акти, рекомендації, статистичні дані, документи та матеріали міжнародних організацій з питань вищої освіти та дозвілля, матеріали науково-практичних конференцій, інформаційні матеріали педагогічних коледжів Великої Британії (довідники, проспекти), нормативно-правові документи Міністерства освіти і науки України з питань молодіжної політики та дозвілля молоді, а також документи нормативно-правового забезпечення студентського самоврядування в Україні; наукові праці українських та британських педагогів, соціологів, фахівців у галузі дозвілля, довідково-енциклопедична література України та Великої Британії, публікації періодичних спеціалізованих видань “Journal of Leisure Research” (Журнал дозвіллевих досліджень), “Society and Leisure” (Суспільство та дозвілля), “Parks and Recreation” (Парки і рекреація), “Journal of Hospitality and Leisure Marketing” (Журнал гостинності та маркетингу дозвілля), інформація з мережі Інтернет.

Наукова новизна результатів дослідження:

– *уперше виокремлено* організаційно-педагогічні умови дозвіллевої діяльності студентів педагогічних коледжів Великої Британії (партнерська співпраця суб’єктів дозвіллевої діяльності; організація дозвіллевої діяльності на основі діагностики та перспективного прогнозування інтересів, потреб та здібностей студентів; стимулювання студентів до активної участі в соціально-значущих видах дозвіллевої діяльності студентів; використання різних технологій організації дозвіллевої діяльності студентів на основі реалізації особистісно-діяльнісного, соціокультурного і суб’єкт-суб’єктного підходів; кадрове, матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення організації дозвіллевої діяльності студентів).

– *уперше виокремлено та охарактеризовано* основні етапи становлення сфери дозвілля у Великій Британії (1916-1939 рр. – нормативно-правового забезпечення; 1944-1976 рр. – соціально-організаційний; 1976-1984 рр. – реконструктивно-інвестиційний; 1985-1997 рр. – управлінський; 1997- теперішній час – глобалізаційно-інформаційний);

– *конкретизовано* основні принципи (гуманістичної спрямованості; соціального партнерства; диференційованого та індивідуального підходу; природовідповідності та культуровідповідності; цілеспрямованості й системності; добровільності й активності; пізнавального характеру; функціональності) та технології (культуротворчі, рекреативні, освітні, управлінські, дослідницькі, проектні, інноваційні, соціального захисту та реабілітації, інформаційно-просвітницькі, міжкультурного обміну, рекламно-інформаційні, зв’язків з громадкістю) організації дозвіллевої діяльності студентів педагогічних коледжів Великої Британії;

– *на основі порівняльного аналізу* дозвіллевої діяльності студентів педагогічних коледжів Великої Британії і вищих навчальних закладів України визначено шляхи реалізації ідей позитивного британського досвіду дозвіллевої діяльності студентів у вищих навчальних закладах

України.

Практичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні рекомендацій щодо можливостей реалізації прогресивних ідей британського досвіду організації дозвіллевої діяльності студентів у вищих навчальних закладах України; розробці та впровадженні у практику роботи вищих навчальних закладів України спецкурсу “Організація молодіжного дозвілля” та методичних рекомендацій “Організація дозвілля студентів вищих навчальних закладів”.

Вірогідність та аргументованість одержаних наукових результатів забезпечено цілісним підходом до розгляду проблеми дослідження, методологічним і теоретичним обґрунтуванням вихідних позицій з вивчення зарубіжного досвіду, застосуванням комплексу методів наукового пізнання, що відповідає меті, завданням, об’єкту та предмету дослідження, опорою на провідні ідеї зарубіжних та вітчизняних дослідників, використанням статистичних даних, нормативних документів, статутів, проспектів, путівників педагогічних коледжів Великої Британії, різноаспектним аналізом та апробацією отриманих результатів.

Результати дослідження **впроваджено** у навчально-виховний процес Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка (акт про впровадження № 418 від 11.06.2009 р.), Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя (довідка № 04/1127 від 15.06.2009 р.), Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка (акт про впровадження № 519-33/03 від 08.05.2009 р.), Харківської державної академії культури (акт про впровадження № 38-01-478 від 09.06.2009 р.), Хмельницького національного університету (довідка № 129-33/03 від 07.06.2009 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати висвітлювались у доповідях та виступах на наукових і науково-практичних конференціях: міжнародних – “Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи” (Хмельницький, 2007), “Підготовка соціальних педагогів та соціальних працівників в Україні в контексті Болонського процесу” (Чернівці, 2007), “Соціальна робота і сучасність: теорія та практика” (Київ, 2008); всеукраїнських – “Актуальні проблеми формування здорового способу життя учнівської та студентської молоді” (Ніжин, 2007), “Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи з різними категоріями населення” (Черкаси, 2008), “Інноваційні підходи до застосування технологій у соціально-педагогічній роботі” (Черкаси, 2009); на міжвузівській науково-практичній конференції “Професійна підготовка педагогічних кадрів в умовах інноваційної перебудови національної освіти: сучасний стан, проблеми, перспективи розвитку” (Хмельницький, 2007); регіональному науково-практичному семінарі “Шляхи модернізації вищої освіти в контексті євроінтеграції” (Тернопіль, 2008). Результати та висновки роботи обговорено на засіданнях кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка (2006-2009 рр.).

Публікації. Результати дослідження опубліковано у 16 одноосібних друкованих працях; з них: 10 статей – у наукових фахових виданнях, 6 публікацій – у збірниках матеріалів міжнародних наукових і науково-практичних конференцій, регіонального науково-практичного семінару, інших виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, 28 додатків і списку використаних джерел (312 найменувань, у тому числі 185 зарубіжних видань). Загальний обсяг роботи – 313 сторінок. Основний зміст викладено на 190 сторінках. Дисертація містить – 14 таблиць, 10 рисунків та 9 графіків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність і доцільність дослідження, визначено його мету, завдання, об'єкт, предмет, методологічні і теоретичні засади, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення, охарактеризовано джерельну базу, вірогідність отриманих результатів, наведено відомості про їх апробацію.

У першому розділі – **“Теоретико-методичний аналіз проблеми організації дозвіллевої діяльності”** – проаналізовано філософські, соціологічні, педагогічні, культурологічні теорії та концепції дозвіллевої діяльності; здійснено теоретичний аналіз поняттєво-термінологічного апарату предмета дослідження; проаналізовано історичні етапи розвитку сфери дозвілля у Великій Британії; охарактеризовано соціально-педагогічну складову соціальної політики уряду Великої Британії та проаналізовано сучасні тенденції (глобалізації, інформатизації, комерціалізації, стратифікації та індивідуалізації), які впливають на процес дозвіллевої діяльності.

На підставі аналізу праць вітчизняних і зарубіжних дослідників визначено суть ключових понять дослідження: “дозвілля” та “дозвіллева діяльність”. Аналіз основних підходів до трактування суті дозвілля свідчить, що його розглядають: як вид діяльності (Дж. Дюмазед'є, Дж. Келлі, Дж. Неш, М. Аргайл, В. Патрушев, Б. Мосалев); як складову вільного часу (С. Паркер, Дж. Годбей, А. Шмаков, Г. Євтеєва); як психологічний стан, емоційне сприйняття дійсності (Дж. Неулінгер, Б. Дравейр), як спосіб оволодіння досвідом (К. Робертс, Дж. Келлі, Д. Клейбер). Системний аналіз дав змогу виявити сутнісну характеристику дозвіллевої діяльності, що полягає у її діяльнісному наповненні. Дозвілlevу діяльність характеризують як сукупність видів діяльності, що їх здійснюють у вільний час і реалізують функцію відновлення фізичних і психічних сил людини; як активність заради власного задоволення, розваги, самовдосконалення або досягнення інших цілей за власним вибором.

Важливу роль у розробці теорій та концепцій дозвіллевої діяльності молоді відіграли ідеї та теоретичні положення праць Дж. Шіверса, котрий вважає сучасне дозвілля молоді часом відпочинку, відновлення сил, отримання задоволення і радості; гуманістична модель М. Каплана, у якій дозвілля молоді розглядають як мету, вільну і добровільну діяльність, що створює

можливості для творчості; балансна модель Дж. Келлі, у якій обгрунтовано доцільність існування значної кількості видів дозвіллевої діяльності, що дає змогу молодим людям обирати їх відповідно до своїх інтересів та потреб.

Виявлено, що на початку 90-х років ХХ ст. у країнах Західної Європи набула поширення теорія “цивілізації дозвілля” (Дж. Дюмазед’є), у котрій передбачено індивідуальний розвиток суб’єктів дозвіллевої діяльності, та концепція “освіти для дозвілля” (Ч. Брайтбіл, Д. Сімпсон, Р. Армер, Дж. Шіверс), відповідно до якої дозвіллева діяльність має виконувати просвітницьку функцію і бути компонентом неперервної освіти.

У процесі дослідження з’ясовано, що складовими дозвіллевої діяльності є: психологічна (відчуття свободи, радості, участі та зміни діяльності); освітня (потреба в знаннях та інтелектуальній діяльності); соціальна (взаємодія з іншими людьми); релаксаційна (звільнення від напруги та втоми); фізіологічна (здоров’я, самопочуття); естетична (сприйняття краси навколишнього світу).

На основі аналізу зарубіжної літератури з’ясовано, що мета дозвіллевої діяльності трактується зарубіжними дослідниками (Ж. Дюмазед’є, Д. Шіверс, М. Аргайл, Дж. Біад, М. Каплан, К. Робертс) як отримання особою максимального задоволення, а її зміст полягає у вільній діяльності людини.

Виявлено, що основними ознаками, притаманними дозвіллевій діяльності, є можливість вільного вибору видів діяльності на основі власних інтересів, бажань, цінностей і потреб та отримання задоволення від неї (Дж. Біад, М. Рагеб, М. Аргайл, К. Робертс та ін.).

Як свідчить аналіз літературних джерел, участь у дозвіллевій діяльності зумовлена: соціальними потребами (Дж. Бредшоу); творчими потребами (Дж. Годбей), потребами, що змінюються відповідно до соціального статусу особистості (М. Янг, П. Уілмот) та неправдивими потребами, спричиненими бажаннями інших (Р. Рапопорт).

На основі аналізу наукових підходів зарубіжних (Дж. Неш, Т. Кендо, Д. Бішоп та ін.) та вітчизняних (В. Піча, А. Воловик, В. Воловик, І. Петрова та ін.) дослідників з’ясовано, що дозвіллевій діяльності притаманна різноманітність структурних та функціональних характеристик, сукупність яких формує певний тип дозвіллевої діяльності: освітній, творчий, активний, інтелектуальний, пасивний, розважальний, розвивальний, спортивний, суспільно-політичний, конструктивний, компенсаторний, моральний, асоціальний тощо. Дослідники (Б. Гюнтер, Н. Гюнтер), виділяють типи дозвілля відповідно до рівня активності особистості: чисте, яке характеризується високим рівнем свободи і задоволення, зазвичай це творча діяльність; нецілеспрямоване – характеризується свободою, але низькою активністю особистості; інституційне – пов’язане з соціальними ролями (сім’я, робота, релігія) і відчужене, якому притаманний низький рівень свободи вибору, можливостей і задоволення.

На основі аналізу зарубіжного та вітчизняного досвіду дозвіллевої діяльності виокремлено і охарактеризовано основні її функції: освітню, розвивальну, компенсаторну (рекреаційну), гедоністичну (розважальну), комунікативну, творчої самореалізації, пізнавальну, стимулювальну. Виявлено, що дозвіллева діяльність студентської молоді має поліфункціональний характер, акумулюючи в собі різні функції залежно від типу та виду діяльності.

Аналіз сучасного досвіду організації дозвілля студентів у Великій Британії дав змогу з'ясувати, що вибір форм дозвіллевої діяльності здійснюється відповідно до: статі (Б. Уеарінг, С. Уорен); економічного та соціального (М. Янг, П. Уілмот, сімейного (Р. Рапопорт, Дж. Келлі) станів; професійної діяльності (М. Каплан, С. Паркер); стилю життя (Дж. Гаттас, К. Робертс); субкультури (С. Майлз, П. Уілліс, Д. Чейні). Дослідники Великої Британії (Дж. Грос, Дж. Уалтон, І. Уалвін, А. Хоукінс та Дж. Лоурсен) пов'язують вибір форм дозвіллевої діяльності з історією, політикою, економічним та соціальним статусом країни.

У процесі дослідження з'ясовано, що уряд Великої Британії значну увагу приділяє формуванню соціальної політики дозвілля, в якій інтегруються інтереси культури, освіти та молодіжної політики. Свідченням цьому є розробка численних дозвіллевих програм; реалізація культурних проєктів; упровадження менеджменту в дозвіллі; підготовка професійних кадрів для сфери дозвілля; формування у молоді культури дозвіллевої діяльності і споживання дозвіллевих послуг.

Історико-педагогічний аналіз особливостей процесу становлення та розвитку сфери дозвілля у Великій Британії дав змогу виокремити такі основні етапи: *нормативно-правове забезпечення* – 1916-1939 рр. – становлення дозвіллевої сфери і правових засад її функціонування; *соціально-організаційний* – 1944-1976 рр. – утвердження дозвілля як засобу соціального добробуту і життєдіяльності громадян; *реконструктивно-інвестиційний* – 1976-1984 рр. – формування дозвілля як сфери соціального споживання; *управлінський* – 1985-1997 рр. – упровадження менеджменту та маркетингу у сферу дозвілля; *глобалізаційно-інформаційний* – 1997р.- теперішній час – наявність у сфері дозвілля глобалізаційних та партнерських тенденцій.

У другому розділі – **“Організація дозвіллевої діяльності студентів педагогічних коледжів Великої Британії”** – виявлено й охарактеризовано особливості дозвіллевої діяльності студентів педагогічних коледжів Великої Британії, розкрито зміст, напрями, технології організації дозвіллевої діяльності студентів, охарактеризовано особливості професійної діяльності та підготовки менеджерів дозвілля у Великій Британії.

На основі аналізу наукових досліджень та практики стажування у Великій Британії з'ясовано, що в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів у Великій Британії значну увагу приділяють не тільки досягненням у навчальній діяльності, але й досягненням у дозвіллевій сфері.

В основі створення дозвіллевих об'єднань та організації дозвіллевої діяльності у педагогічних

коледжах Великої Британії є метод сегментування: планування та організації дозвілля відповідно до потреб, мотивів кожної особистості; формування груп за певними критеріями (вік, стать, стиль життя, етнічна, релігійна приналежність, політичні погляди); урахування національних, регіональних, соціальних, професійних, гендерних, вікових та інших особливостей і потреб.

Під час дослідження з'ясовано, що найбільш поширеною формою залучення студентів педагогічних коледжів Великої Британії до активної дозвіллевої діяльності є студентські клуби соціальної спрямованості, суспільної активності та професійно-творчого розвитку, а також об'єднання, які діють у різних аспектах життєдіяльності студентів (добробуті, захисті прав, правовому вихованні, розвитку соціальних зв'язків); волонтерські, екологічні та ініціативні об'єднання, що працюють над вирішенням різних соціальних проблем та їх актуалізації у суспільстві; об'єднання, що представляють інтереси різних груп студентства (жіночі об'єднання, об'єднання студентів-інвалідів, національних меншин, міжнародні об'єднання, об'єднання сексуальних меншин); професійно-творчі – до яких належать, зазвичай, літературно-мистецькі, театральні, драматичні, аматорські об'єднання, об'єднання за інтересами.

Об'єднання та клуби здійснюють свою діяльність за такими напрямками: освітній, культурний, творчий, рекреаційний, морально-психологічний, політико-правовий, економічний, екологічний, волонтерський, гендерний, соціального партнерства.

З'ясовано, що дозвіллева діяльність студентів педагогічних коледжів Великої Британії базується на таких принципах: гуманістичної спрямованості; соціального партнерства; диференційованого та індивідуального підходу; природовідповідності та культуровідповідності; організації та самоорганізації; цілеспрямованості та системності; поєднання різних форм та методів; добровільності та активності; інтересу та пізнання; функціональності.

Вивчення британського досвіду дало змогу виявити, що запорукою успішної діяльності студентських об'єднань є прагнення оптимального врахування потреб колективу (групи) й індивідуальних потреб кожної особистості, а саме: потреб спілкування; діяльності; рекреації; реалізації незалежності і самостійності; лідерства; змагання.

У ході дослідження з'ясовано, що основними мотивами дозвіллевої діяльності студентів є: мотиви, зумовлені експресивно-емоційними цінностями (альтруїзм, інтелектуальна естетичність, різноманітність, порівняння); культурно-творчим розвитком (творче спілкування, цікавий вид діяльності); прагненням сформувати первинний досвід майбутньої професійної діяльності (самоосвіта, самовдосконалення, самоактуалізація); задоволенням, відпочинком (втеча від щоденної рутини, уникнення нудьги); практичною значущістю колективного дозвілля (налагодження соціальних контактів, набуття соціального статусу).

Аналіз практики засвідчує, що студенти педагогічних коледжів Великої Британії у процесі дозвіллевої діяльності використовують традиційні форми: комунікативно-дискусійні

(конференції, дебати, телеперегляд, зустрічі); спортивні (змагання, конкурси, турніри); туристські (екскурсії, подорожі); культурно-творчі (концерти, вистави, кінопокази, виставки); розважальні (вечірки, свята); екологічні (проекти, акції, кампанії); рекреаційні (організація відпочинку), а також інноваційні форми: комерційно-презентаційні (програми, шоу, фестивалі, ярмарки, аукціони, збір пожертв, благодійні вечори, інтернет-аукціони); клубно-салонні (філософські кафе, літературні й політичні салони, клуби), розважальної освіти (телевізійні, комп'ютерні програми, комп'ютерні та відео ігри). Невід'ємною частиною студентського дозвілля у сучасних умовах стали віртуальні форми дозвілєвої діяльності: сайти, форуми, чати, блоги, котрі створюють додаткові можливості для самоосвіти, самовдосконалення, сприяють підготовці до майбутньої професійної діяльності.

Ефективними формами залучення студентів до активної дозвілєвої діяльності є виставки та ярмарки, на яких широкому загалу демонструються досягнення окремих об'єднань, клубів, а також відбувається обмін ідеями, знаннями, досвідом щодо організації дозвілєвої діяльності студентів університету.

До основних методів організації дозвілєвої діяльності студентів належать: бесіди, інтерактивні лекції, диспути, мозковий штурм, контент-аналіз, вправи, опитування, анкетування, інтерв'ю, організація творчого пошуку, вирішення творчих завдань, переконання, приклад, заохочення, стимулювання, презентація, сценічний показ, демонстрування, імпровізації, театралізації, тренінгу, гри тощо.

У ході дослідження з'ясовано, що існує певна особливість в організації дозвілєвої діяльності студентів педагогічних спеціальностей. Студенти, майбутні педагоги, надають перевагу участі у спортивно-масових заходах, соціальних кампаніях, благодійних акціях, волонтерських об'єднаннях, драматичних і аматорських гуртках, організації художньо-творчих виставок, ярмарок, конкурсів, концертів.

Характерним для педагогічних коледжів є створення ініціативних клубів, які проводять соціальні кампанії, акції, протести, метою котрих є вирішення освітніх, міжнародних, політичних, економічних, екологічних, соціальних, національних проблем. Перевагами студентських кампаній є: вираження інтересів певної групи людей; спонукання до дій на основі певних переконань; відстоювання загальної моралі, загальнолюдських цінностей; поширення інформації у засобах масової інформації та відкрите обговорення проблеми у суспільстві.

У процесі дослідження з'ясовано, що в педагогічних коледжах Великої Британії у виборі видів дозвілєвої діяльності має місце гендерна відмінність. Особливо популярними є жіночі спілки та клуби, котрі беруть участь у вирішенні проблем жінок та гендерної нерівності не лише в межах університету чи коледжу, а й усю країну і на міжнародному рівні, їх залучають до розробки та організації дозвілєвих програм для жінок, до політичної діяльності.

У процесі дослідження охарактеризовано основні форми співпраці студентів педагогічних коледжів та учнів шкіл Великої Британії, яка здійснюється під час діяльності студентських клубів та об'єднань (спільні соціокультурні програми та проекти; семінари та співбесіди, організація розважальних заходів як з учителями, так і з учнями; обмін досвідом; взаємне ознайомлення з середовищем школи і педагогічним коледжем). Найбільш популярними формами такої взаємодії є: “тіньова схема” (Shadowing Scheme), День відкритих дверей (Open Days), шкільні тури (School Tour).

Найбільш дієвими засобами залучення матеріальних та фінансових коштів для студентських об'єднань є спонсоринг та фандрайзінг. Це систематична та спрямована діяльність, у котрій передбачено залучати кошти через гранти, благодійні заходи, збір пожертвувань, комерційну діяльність, членські внески, а також конкурси, фестивалі, аукціони, розпродажі, ярмарки, екскурсії, театральні вечори, тематичні вечірки, спортивні змагання, благодійні марафони, Інтернет-магазини.

Проведений аналіз дозвіллевої діяльності студентів педагогічних коледжів Великої Британії дав змогу з'ясувати, що у процесі її організації використовують такі технології: культуротворчі, рекреативні, освітні, управлінські, дослідницькі, проектні, інноваційні, соціального захисту та реабілітації, інформаційно-просвітницькі, міжкультурного обміну, рекламно-інформаційні, зв'язків з громадкістю (PR технології) та інші.

У процесі дослідження з'ясовано роль і місце менеджера дозвілля в організації дозвіллевої діяльності студентів вищих навчальних закладів, мета діяльності якого полягає у вивченні соціокультурного мікросередовища університету та його взаємодії з макросередовищем. Функції менеджера дозвілля реалізуються у діагностиці, плануванні, організації, контролю, соціально-психологічній підтримці, лідерства студентського дозвілля. У ході дослідження здійснено аналіз професійної підготовки фахівців сфери дозвілля у Великій Британії.

Узагальнені результати дослідження свідчать, що системний підхід до організації дозвіллевої діяльності у педагогічних коледжах Великої Британії забезпечують комплексом організаційно-педагогічних умов: партнерська співпраця суб'єктів дозвіллевої діяльності; організація дозвіллевої діяльності на основі діагностики та перспективного прогнозування інтересів, потреб та здібностей студентів; стимулювання студентів до активної участі у соціально-значимих видах дозвіллевої діяльності студентів; використання різних технологій організації дозвіллевої діяльності студентів на основі реалізації особистісно-діяльнісного, соціокультурного і суб'єкт-суб'єктного підходів; кадрове, матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення організації дозвіллевої діяльності студентів.

У третьому розділі **“Можливості використання прогресивних ідей організації дозвілля студентів Великої Британії у вищих навчальних закладах України”** проведено порівняльний

аналіз організації дозвіллевої діяльності студентів вищих навчальних закладів Великої Британії та України, окреслено можливості творчого використання ідей позитивного британського досвіду організації дозвіллевої діяльності студентів педагогічних коледжів Великої Британії у вищих навчальних закладах України.

В Україні існує низка проблем, пов'язаних з організацією дозвілля студентів вищих навчальних закладів: невідповідність діяльності дозвіллевих установ сучасним вимогам суспільства; недостатня кількість професійних фахівців дозвіллевої сфери, які б володіли сучасними технологіями організації та регулювання; відсутність програм підтримки розвитку індустрії студентського дозвілля; відсутність єдиного інформаційного простору дозвіллевої сфери; недостатня співпраця адміністрації вищих навчальних закладів з органами студентського самоврядування, студентськими профспілками, об'єднаннями та клубами, слабе фінансування дозвіллевої діяльності.

Під час дослідження здійснено порівняльний аналіз діяльності органів студентського самоврядування у вищих навчальних закладах Великої Британії й України і виявлено, що спільною метою їхньої діяльності є захист соціальних, економічних інтересів та прав студентів, сприяння гармонійному розвитку особистості студента, прагнення сприяти формуванню готовності до майбутньої професійної діяльності.

З'ясовано, що подібними є зміст та напрями діяльності студентських об'єднань вищих навчальних закладів Великої Британії та України (освітній; культурний; творчий; рекреаційний; морально-психологічний; політико-правовий; інформаційно-просвітницький).

Як свідчить аналіз діяльності студентських об'єднань та клубів педагогічних університетів України, поширеними формами дозвіллевої діяльності студентів є: клубна робота за інтересами, спортивно-масовий туризм, художня самодіяльність, аматорські об'єднання, драматичні гуртки, і, на жаль, практично відсутні волонтерські, екологічні, суспільно-політичні, об'єднання, що представляють інтереси та забезпечують захист різних груп студентства – гендерні, національних та етнічних меншин, студентів з особливими потребами та функціональними обмеженнями, студентських сімей.

У сучасних умовах розвитку сфери дозвілля в Україні доцільно запозичити позитивний досвід Великої Британії щодо підготовки фахівців у сфері дозвілля.

У процесі організації дозвіллевої діяльності студентів доцільно використовувати такі управлінські технології: менеджмент, маркетинг, діагностика, прогнозування, планування, проектування, управлінські рішення, моніторинг та інші. Застосування цих технологій у сфері дозвілля дасть змогу розробляти інноваційні форми та методи діяльності дозвіллевих установ; виявляти групи студентів та орієнтуватися на їх потреби та інтереси; визначати готовність цих груп до споживання дозвіллевих послуг та відповідно визначати необхідні послуги на дозвіллі;

аналізувати фактори, котрі сприяють чи перешкоджають участі студентів у певних дозвіллевих заходах; здійснювати розробку та реалізацію програм їх залучення до активної дозвіллевої діяльності та споживанні дозвіллевих послуг.

Запозичення заслугоує досвід волонтерської роботи майбутніх педагогів у літніх таборах відпочинку, дитячих і юнацьких молодіжних об'єднаннях, громадських, благодійних, екологічних об'єднаннях, соціальних службах, дозвіллевих центрах, організації різноманітних заходів місцевого, регіонального і національного рівнів, до розробки та видавництва соціально-психологічної та соціально-педагогічної літератури.

До прогресивних ідей досвіду дозвіллевої діяльності студентів Великої Британії, які заслуговують на осмислення у контексті їх впровадження у ВНЗ України, належать: розробка нормативно-правової бази, котра забезпечує сприятливі умови для регулювання та саморегулювання дозвіллевої діяльності студентів; створення розгалуженої інфраструктури студентських клубів та об'єднань; встановлення партнерських зв'язків органів студентського самоврядування з державними, приватними та громадськими організаціями; організація дозвіллевої діяльності студентів, ураховуючи особливості майбутнього фаху студентів; упровадження інноваційних технологій організації дозвіллевої діяльності; формування культури дозвіллевої діяльності студентів; залучення студентів до розробки та реалізації довготривалих соціокультурних проектів та програм; підвищення статусу соціально-цінних видів дозвіллевої діяльності студентів; регулювання та соціально-педагогічна підтримка віртуальних форм дозвіллевої діяльності; удосконалення системи професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців сфери дозвілля; матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення дозвіллевої діяльності студентів.

ВИСНОВКИ

На основі аналізу соціологічної, культурологічної, психолого-педагогічної літератури та практики з досліджуваної проблеми можемо зробити такі висновки:

1. Історико-педагогічний аналіз особливостей процесу становлення та розвитку сфери дозвілля у Великій Британії дав змогу виокремити такі основні етапи: *нормативно-правове забезпечення* (1916-1939 рр.) – становлення дозвіллевої сфери і правових засад її функціонування; *соціально-організаційний* (1944-1976 рр.) – утвердження дозвілля як засобу соціального добробуту і життєдіяльності громадян; *реконструктивно-інвестиційний* (1976-1984 рр.) – формування дозвілля як сфери соціального споживання; *управлінський* (1985-1997 рр.) – упровадження менеджменту та маркетингу у сферу дозвілля; *глобалізаційно-інформаційний* – 1997р.- теперішній час – наявність у сфері дозвілля глобалізаційних та партнерських тенденцій.

2. Визначено суть ключових понять дослідження: “дозвілля” та “дозвіллева діяльність”. Аналіз основних підходів до трактування суті дозвілля засвідчує, що його характеризують як вид

діяльності, складову вільного часу, психологічний стан, емоційне сприйняття дійсності. Системний аналіз дав змогу виявити сутнісну характеристику дозвіллевої діяльності, що полягає у її діяльнісному наповненні. Проведений аналіз засвідчує, що основна мета дозвілля – отримання особою максимальне задоволення, а його природа полягає у вільній діяльності людини. З'ясовано, що основними функціями дозвілля є розвивальна, компенсаторна, гедоністична (розважальна), комунікативна, творчої самореалізації, пізнавальна, стимулююча.

Аналіз змісту діяльності студентських клубів та об'єднань педагогічних коледжів Великої Британії переконує, що вони значну увагу приділяють формуванню готовності до майбутньої професійної діяльності і реалізують такі напрями дозвіллевої діяльності: освітній; культурний; творчий; рекреаційний; морально-психологічний; політико-правовий; інформаційно-просвітницький; гендерний; економічний; екологічний; волонтерський; партнерства.

3. З'ясовано, що в структурі функціонування студентських об'єднань педагогічних коледжів Великої Британії чільне місце займають клуби соціальної спрямованості, формування суспільної активності та професійно-творчого розвитку. У процесі організації дозвіллевої діяльності студенти віддають перевагу таким технологіям, котрі об'єднують суб'єктів дозвіллевої діяльності, сприяють визначенню мети, змісту, форм, методів і засобів відповідно до їх особливостей. Форми організації дозвілля студентів застосовують, як традиційні, так і інноваційні. Виявлено, що студенти, майбутні педагоги, надають перевагу участі у спортивно-масових заходах, соціальних кампаніях, благодійних акціях, волонтерській роботі, драматичних та аматорських гуртках, організації художньо-творчих виставок, ярмарок, конкурсів, концертів, це зумовлено тим, що ці форми найбільш ефективно сприяють формуванню у студентів педагогічних спеціальностей емоційно-вольової та когнітивно-комунікативної сфери.

4. Виявлено, що системний підхід до організації дозвіллевої діяльності у педагогічних коледжах Великої Британії забезпечують комплексом організаційно-педагогічних умов: партнерська співпраця суб'єктів дозвіллевої діяльності; організація дозвіллевої діяльності на основі діагностики та перспективного прогнозування інтересів, потреб та здібностей студентів; стимулювання студентів до активної участі у соціально-значимих видах дозвіллевої діяльності студентів; використання різних технологій організації дозвіллевої діяльності студентів на основі реалізації особистісно-діяльнісного, соціокультурного і суб'єкт-суб'єктного підходів; кадрове, матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення організації дозвіллевої діяльності студентів.

5. Аналіз роботи органів студентського самоврядування та діяльності студентських об'єднань у вищих навчальних закладах України дав змогу виявити низку проблем, пов'язаних з організацією дозвілля та розробкою програм щодо участі молоді в дозвіллевій діяльності: відсутність програм підтримки розвитку діяльності дозвіллевих установ, котрі були відповідні потребам та інтересам

студентів; недостатня кількість професійних фахівців дозвіллевої сфери, які б володіли новими технологіями організації та регулювання дозвіллевої діяльності; недостатнє врахування ролі соціальних, індивідуальних, психологічних, гендерних та професійних чинників в організації дозвілля молоді; обмеженість доступу до інформації та обміну інформацією – низька як технічна, так і матеріальна база для підтримки соціальних програм органів студентського самоврядування.

6. До прогресивних ідей досвіду дозвіллевої діяльності студентів Великої Британії, які заслуговують на осмислення у контексті їх впровадження у ВНЗ України, належать: розробка нормативно-правової бази, та створення розгалуженої інфраструктури студентських клубів та об'єднань; координація та встановлення партнерських зв'язків органів студентського самоврядування з державними, приватними та громадськими організаціями; упровадження інноваційних технологій організації дозвіллевої діяльності відповідно до майбутнього фаху студентів; формування культури дозвіллевої діяльності студентів, залучення їх до розробки та реалізації соціокультурних проектів та програм; удосконалення системи професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців сфери дозвілля; створення матеріально-технічного та навчально-методичного комплексу забезпечення дозвіллевої діяльності студентів та сприяння впровадження фанрайзингу та спонсорингу в діяльність студентських об'єднань.

Наше дослідження не охоплює всіх аспектів досліджуваної проблеми. До подальших напрямів її вивчення відносимо: особливості професійної підготовки менеджерів дозвілля та впровадження інноваційних технологій в організацію дозвіллевої діяльності студентів.

Основний зміст дисертації відображено у таких публікаціях:

Статті у фахових виданнях

1. Сидор І. П. Аналіз теоретичних позицій та уявлень про вільний час та дозвілля / І. П. Сидор // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя. Серія : Психолого-педагогічні науки. – Ніжин, 2007. – № 1. – С. 31–35

2. Сидор І. П. Соціально-педагогічний аспект діяльності студентських об'єднань / І. П. Сидор // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – Ужгород, 2007. – Вип. 9. – С. 128–130.

3. Сидор І. П. Роль студентських спілок університетів в організації дозвілля студентів (на прикладі Великої Британії) / І. П. Сидор // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – Ужгород, 2007. – Вип. 12/13. – С. 158–160.

4. Сидор І. П. Формування культури дозвілля студентської молоді України / І. П. Сидор // Вісник Черкаського університету імені Богдана Хмельницького. Серія : Педагогічні науки. – Черкаси, 2008. – Вип. 121. – С. 126–129.

5. Сидор І. П. Формування особистості молодої людини у процесі дозвілля (Велика Британія) / І. П. Сидор // Науковий вісник Чернівецького університету. Зб. наук. праць. – Чернівці, 2008. –

Вип. 363: Педагогіка та психологія. – С. 183–190.

6. Сидор І. П. Дозвіллеве спілкування як фактор розвитку особистості / І. П. Сидор // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. М. Гоголя. Серія : Психолого-педагогічні науки. – Ніжин, 2008. – № 2. – С. 38–40.

7. Сидор І. П. Вплив субкультур на процес соціалізації молоді (на прикладі Великої Британії) / І. П. Сидор // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – Ужгород, 2008. Вип. 15. – С. 143–145.

8. Сидор І. П. Соціокультурні технології в організації дозвілля / Сидор І. П. // Вісник Черкського університету імені Богдана Хмельницького. Серія : Педагогічні науки. – Черкаси, 2009. – Вип. 144. – С. 146–149.

9. Сидор І. П. Професійна підготовка менеджерів дозвілля в університетах Великої Британії / І. П. Сидор // Науковий вісник Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка. Сер. : Педагогіка. – 2009. – №1. – С.152-156.

10. Сидор І. П. Упровадження нових технологій в організацію дозвіллевої діяльності студентів вищих навчальних закладів України // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – Ужгород, 2009. Вип. 16/17. – С. 174–146.

Інші публікації:

11. Сидор І. П. Види дозвіллевої діяльності студентської молоді / І. П. Сидор // Професійне становлення особистості : проблеми і перспективи : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., 23-24 жовтня 2008. – Хмельницький, 2007. – С. 187–190.

12. Сидор І. П. Студентська молодь як суб'єкт дозвіллевої діяльності / І. П. Сидор // Професійна підготовка педагогічних кадрів в умовах інноваційної перебудови національної освіти: сучасний стан, проблеми, перспективи розвитку : матеріали Міжвузівської наук.-практ. конф., 11 жовтня 2007 р. – Хмельницький, 2007. – С. 291–293.

13. Сидор І. П. Культура дозвілля молоді як соціально-педагогічне явище / І. П. Сидор // Соціальна робота і сучасність: теорія та практика : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., 22-23 травня 2008 р. / відп. ред.: Б. В. Новіков, І. І. Федорова, Л. М. Димитрова. – К., 2008. – С. 73

14. Сидор І. П. Молодіжна політика Великої Британії в організації дозвілля молоді / І. П. Сидор // Шляхи модернізації вищої освіти в контексті євроінтеграції : матеріали регіонального наук.-практ. семінару, 20-21 травня 2008 р. / за заг. ред. Г. В. Терещука. – Тернопіль, 2008. – С. 231–234.

15. Сидор І. П. Дозвілля як предмет соціально-педагогічного вивчення / І. П. Сидор // Сучасні проблеми лінгвістичних досліджень і методика викладання іноземних мов професійного спілкування у вищій школі : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., (31 травня 2007 р.). – Львів, 2007. – Ч.2. – С.258–259.

16. Сидор І. П. Окремі аспекти технології організації дозвілля / І. П. Сидор // Інноваційні

підходи до застосування технологій у соціально-педагогічній роботі : Всеукраїнська наук.-прак. інтернет-конф. – Режим доступу : <http://spotech.cdu.edu.ua/tz49.php>

АНОТАЦІЇ

Сидор І.П. Організаційно-педагогічні умови дозвіллевої діяльності студентів у педагогічних коледжах Великої Британії. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, 2010.

У дисертації досліджено теоретико-методичні засади дозвіллевої діяльності студентів педагогічних коледжів Великої Британії: охарактеризовано стан вивченості проблеми, виявлено основні етапи становлення та розвитку сфери дозвілля у Великій Британії, охарактеризовано теорії і концепції дозвіллевої діяльності. Виявлено й охарактеризовано принципи, напрями, функції, технології та організаційно-педагогічні умови, дозвіллевої діяльності студентів у педагогічних коледжах Великої Британії. У процесі дослідження розкрито (охарактеризовано) роль і місце менеджера дозвілля в організації дозвіллевої діяльності студентів вищих навчальних закладів Великої Британії, здійснено аналіз професійної підготовки фахівців сфери дозвілля. Здійснено порівняльно-педагогічний аналіз дозвіллевої діяльності студентів студентів вищих навчальних закладів Великої Британії та України, окреслено шляхи реалізації прогресивних ідей британського досвіду організації дозвіллевої діяльності студентів у вищих навчальних закладах України.

Ключові слова: студенти педагогічних коледжів, дозвілля, дозвіллева діяльність, організаційно-педагогічні умови, моделі, технології дозвіллевої діяльності студентів.

Сидор И.П. Организационно-педагогические условия досуговой деятельности студентов в педагогических колледжах Великобритании. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.01 - общая педагогика и история педагогики. – Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка, Тернополь, 2010.

В диссертации исследованы теоретико-методические основы досуговой деятельности студентов в педагогических колледжах Великобритании. В процессе исследования охарактеризовано состояние изученности проблемы, определены основные этапы становления и развития сферы досуга в Великобритании, раскрыты теории и концепции досуговой деятельности. Выявлены и охарактеризованы основные принципы, направления, функции, технологии и организационно-педагогические условия досуговой деятельности студентов в педагогических

колледжах Великобритании. В процессе исследования раскрыты роль и место менеджера досуга в организации досуговой деятельности студентов высших учебных заведений, осуществлен анализ профессиональной подготовки специалистов сферы досуга в Великобритании. Проведен сравнительно-педагогический анализ организации досуговой деятельности студентов высших учебных заведений Великобритании и Украины, сформулированы пути реализации прогрессивных идей британского опыта организации досуговой деятельности студентов в высших учебных заведениях Украины.

Ключевые слова: студенты педагогических колледжей, досуг, досуговая деятельность, организационно-педагогические условия, модели, технологии досуговой деятельности.

Sydor I.P. The organizational and pedagogical conditions of the teacher training college students' leisure activities in Great Britain. – Manuscript.

The thesis for a Scholarly Degree of Candidate of Pedagogy in specialty 13.00.01 – General Pedagogy and History of Pedagogy. Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University, Ternopil, 2010.

The dissertation is dedicated to the research of the theoretico-methodical grounds of the teacher training college students' leisure activities in Great Britain: the state of problem analysis has been carried out, the main stages of leisure sphere formation and development in the United Kingdom have been revealed, the theories and concepts have been characterized. There have been brought to light and described the principles, trends, and functions of the students' leisure activities. There have been distinguished the organizational and pedagogical conditions of the UK teacher training college students' leisure activities (partnership cooperation of the parties to the leisure activities; organization of leisure activities on the basis of diagnostics and long-term forecasting of interests, needs, as well as abilities of students; encouragement of students towards active participation in socially significant kinds of leisure activities; the use of various technologies of organizing students' leisure activities on the basis of subject and activity oriented, socio-cultural and subject-subjective approaches; personnel, logistics and methodical instruction support of organizing students' leisure activities).

There have been characterized the technologies (culturegenerative, recreational, educational, managerial, research, design, innovation, social protection and rehabilitation, information and educational, intercultural exchange, advertising information, public relations) of the students' leisure activities. The students' clubs and societies of teacher training colleges of the United Kingdom have been classified according to the trends of their activities (educational, cultural, creative, recreational, moral and psychological, economic, ecological, volunteer, gender, social partnership), and the main forms and methods of their activities have been revealed.

The comparative analysis of the UK teacher training college students' leisure activities and those of the Ukrainian universities has been done; and the ways of putting the progressive ideas of the British experience of students' leisure activities into the practice of the higher educational establishments of Ukraine have been defined.

Key words: students of the teacher training college, leisure, leisure activities, the organizational and pedagogical conditions, models, technologies of students' leisure activities.

Підписано до друку 23.02.2010 року.
Папір друкарський. Друк RESO.
Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. ар. 0,9.
Формат 60×90/16. Наклад 100 прим. Зам. № 8.

Редакційно-видавничий відділ
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка
вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, Україна